

מסכת סנהדרין פרק א'

1. א,ב – א,א

משנה

ב,א

דיני ממונות – בשלשה
גזלות וחבלות – בשלשה.
נזק וחצי נזק, תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה – בשלשה.
האונס והמפתה והמוציא שם רע – בשלשה,
דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים:
מוציא שם רע – בעשרים ושלשה, מפני שיטש בו דיני נפשות,
מכות – בשלשה,
משום רבי ישמעאל אמרו:
בעשרים ושלשה.
עיבור החדש – בשלשה.
עיבור השנה – בשלשה,
דברי רבי מאיר.
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
בשלשה מתחילין, ובחמשה נושאים ונותנים, וגומרין בשבעה.
ואם גמרו בשלשה מעוברת.
סמיכת זקנים, ועריפת עגלה – בשלשה,
דברי רבי שמעון.
רבי יחזקיה אומר:
בחמשה.
החליצה, וחמיאוגין – בשלשה.
נטע רבעי, ומעשר שני שאין דמיו ידועין – בשלשה.
הקדשות – בשלשה,
הערכין המטלטלים – בשלשה.
רבי יחזקיה אומר:
אחד מהן כהן.
והקרקעות – תשעה וכהן.
ואדם כיוצא בהן.
דיני נפשות – בעשרים ושלשה.
הרובע והגרבע – בעשרים ושלשה,
שנאמר: "והרגת את האשה ואת הבהמה" (ויקרא כ, טז),
ואומר: "ואת הבהמה תהרגו" (ויקרא כ, טז),
שזור הנסקל – בעשרים ושלשה,
שנאמר: "השזור יסקל וגם בעליו יומת" (שמות כא, כט),
כמיתת בעלים כך מיתת השזור.
הזאב והארי, הדוב והנמר והברדלס והנחש – מיתתן בעשרים ושלשה.
רבי אליעזר אומר:
כל הקודם להורגו זכה.
רבי עקיבא אומר:
מיתתן בעשרים ושלשה.

אין דינן לא את השבט, ולא את נביא השקר, ולא את כהן גדול,
אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
ואין מוציאין למלחמת חרשות – אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין מוסיפין על העיר, ועל העזרות – אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין עושין סנהדריות לשבטים – אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין עושין עיר הנדחת – אלא על פי בית דין של שבעים ואחד.
אין עושין עיר הנדחת בספר, ולא שלש, אבל עושין אחת או שתיים.

סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד,
וקטנה של עשרים ושלשה.
מנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד?
שנאמר: **"אספה לי שבעים איש מוזקני וישראל"** (במדבר יא, טז),
ומשה על גביו.
רבי יחודה אומר: שבעים.

ומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה?
שנאמר: **"וישפטו העדה"** (במדבר לח, כד) **"והציילו העדה"** (במדבר לח, כה),
עדה שזופטת, ועדה מצלת חרי כאן עשרים.
ומנין לעדה שהיא עשרה?
שנאמר: **"עד מתי לעדה הרעה"** (במדבר יד, כז)
יצאו יהושע וכלב.
ומנין להביא עוד שלשה?
ממשמע שנאמר: **"לא תהיה אזורי רבים לרעת"** (שמות כג, ב)
שומע אני שאחיה עמכם לטובה.
אם כן למה נאמר: **"אזורי רבים להטת"**?
לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה;
הטייתך לטובה על פי אחד.
הטייתך לרעה על פי שנים.
ואין בית דין שקול, מוסיפין עליהם עוד אחד, חרי כאן עשרים ושלשה.
וכמה יחא בעיר ותחא ראוייה לסנהדרין?
מאה ועשרים.
רבי נחמיה אומר:
מאתים ושלשים, כנגד שרי עשרות.

בב

גמרא
אטו גזילות וחבלות לאו דיני ממונות נינהו?

אמר רבי אבהו:
'מה הו' קתני,
מה הן "דיני ממונות"? "גזילות וחבלות", אבל הודאות והלנאות לא.

וצריכא,
דאי תנא דיני ממונות הנה אמינא דאפילו הודאות והלנאות,
תנא: גזילות וחבלות.
ואי תנא גזילות וחבלות, ולא קתני דיני ממונות,
הנה אמינא: הוא הדין דאפילו הודאות והלנאות,
והאי דקתני גזילות וחבלות משום דעיקר שלשה דכתיבי, בגזילות וחבלות כתיבי.
גזילות דכתיב: **"ונקרב בעל הבית אל האלהים"** (שמות כב, ז)
חבלות, מה לי חבל בגופו, מה לי חבל בממונו.
תנא: מה הן דיני ממונות: גזילות וחבלות, אבל הודאות והלנאות לא.

וּלְמֵאִי?

אֵילִימָא דְלֵא בְּעִינָן שְׁלִשָּׁה
וְהָאֵמֵר **רַבִּי אֲבָהוּ** :
שְׁנַיִם שְׂדֵנוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדַבְרֵי הַכֹּל אֵין דִּינֵיהֶם דִּין!

אֵלֵא,
דְּלֵא בְּעִינָן מוֹמְחִין.

מֵאִי קִסְבֵּר?

אִי קִסְבֵּר : עִירוּב פְּרָשִׁיּוֹת כְּתוּב כָּאן, לִיבְעֵי נְמִי מוֹמְחִין!
וְאִי קִסְבֵּר : אֵין עִירוּב פְּרָשִׁיּוֹת כְּתוּב כָּאן, שְׁלִשָּׁה לָמָּה לִי?

לְעוֹלָם קִסְבֵּר עִירוּב פְּרָשִׁיּוֹת כְּתוּב כָּאן,
וּבְדִין הוּא דְלִיבְעֵי נְמִי מוֹמְחִין,
וְהָאִי דְלֵא בְּעִינָן מוֹמְחִין, מְשׁוּם דְּרַבִּי חֲנִינָא.
דָּאֵמֵר **רַבִּי חֲנִינָא** :
דְּבֵר תּוֹרָה אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי נְפִשׁוֹת בְּדְרִישָׁה וּבְחֻקִּיהָ
שְׁנַאֲמֵר : **"מִשְׁפָּט אֶזְזֹד יְהִיָּה לָכֶם"** (ויקרא כד, כב),
וּמָה טַעַם אָמְרוּ דִּינֵי מְמוֹנוֹת לֹא בְּעִינָן דְּרִישָׁה וּבְחֻקִּיהָ?
כְּדִי שְׁלֵא תִנְעוֹל דְּלֵת בְּפָנֵי לוּוֹן.

ג,א

אֵלֵא מַעֲתָה טַעֲמוֹ לֹא יִשְׁלָמוּ!

כָּל שָׂכֵן אֶתְהָ נֹעֵל דְּלֵת בְּפָנֵי לוּוֹן.

אִי הָכִי,
תִּרְתִּי קִתְּנֵי דִינֵי מְמוֹנוֹת בְּשְׁלִשָּׁה הֲדִיוּטוֹת, גְּזִילוֹת וְחֻבְלוֹת בְּשְׁלִשָּׁה מוֹמְחִין.

וְעוֹד **"שְׁלִשָּׁה" "שְׁלִשָּׁה"** לָמָּה לִי?

אֵלֵא, אָמֵר **רַבָּא** :
תִּרְתִּי קִתְּנֵי מְשׁוּם דְּרַבִּי חֲנִינָא

רַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב אִיקָא אָמֵר :
מִדְּאֹרְכֵיתָא חַד נְמִי קָשֶׁר,
שְׁנַאֲמֵר : **"בְּצֻרָה תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ"** (ויקרא יט, טו),
אֵלֵא מְשׁוּם יוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת.

אַטוּ בְּתִלְתָּא מִי לֹא הוּוּ יוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת?

אִי אֶפְשָׁר דְּלִית בָּהּ חַד דְּגָמִיר.

אֵלֵא מַעֲתָה, טַעֲמוֹ לֹא יִשְׁלָמוּ!

כָּל שָׂכֵן דְּנִפְיִשֵׁי יוֹשְׁבֵי קִרְנוֹת.

מֵאִי אִיכָא בֵּין רַבָּא לְרַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב אִיקָא?

אִיכָא בֵּינֵיהֶם :
דָּאֵמֵר **שְׁמוּאֵל** : שְׁנַיִם שְׂדֵנוּ דִּינֵיהֶן דִּין, אֵלֵא שְׁנִקְרָאוּ בֵּית דִּין חֲצוּף.
לְרַבָּא לִית לִיהָ דְּשְׁמוּאֵל,
לְרַב אַחָא בְּרִיה דְּרַב אִיקָא אִית לִיהָ דְּשְׁמוּאֵל.

2. ג,א-ב

"נֶזֶק וְחֵצִי נֶזֶק" וכו'
נֶזֶק הֵינּוּ חִבְלוֹת!

מִשּׁוּם דָּקָא בְּעֵי לְמִיתְנָא "חֵצִי נֶזֶק", תְּנִי נְמִי "נֶזֶק שְׁלָם".

חֵצִי נֶזֶק נְמִי הֵינּוּ חִבְלוֹת!

תְּנָא מְמוּנָא, וְקִתְנִי קִנְסָא.

הֵנִיחָא לְמֵאן דְּאָמַר 'פִּלְגָא נִיזְקָא קִנְסָא',
אֶלָּא לְמֵאן דְּאָמַר 'פִּלְגָא נִיזְקָא מְמוּנָא', מַאי אִיכָּא לְמִימַר?

אֶלָּא,

אֵינְדִי דָּקָא בְּעֵי לְמִיתְנָא "תְּשַׁלּוּמֵי כָּפֹל וְתְשַׁלּוּמֵי אַרְבַּעַה וְחֻמְשָׁה",
דְּמִמּוֹן שְׁאִינוּ מְשַׁתְּלֵם בְּרֹאשׁ הוּא,

ג,ב

תְּנָא נְמִי "חֵצִי נֶזֶק", דְּמִמּוֹן שְׁאִינוּ מְשַׁתְּלֵם בְּרֹאשׁ הוּא.

וְאֵינְדִי דָּקָא בְּעֵי לְמִיתְנָא "חֵצִי נֶזֶק", תְּנָא נְמִי "נֶזֶק".

שְׁלֹשָׁה מְנָלִי?

דִּתְנֵנוּ רַבָּנִי :

"וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים" (שמות כב, ז) – חֲרִי כָּאֵן אֶחָד,

"עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְבַר שְׁנֵיהֶם" (שמות כב, ח) – חֲרִי כָּאֵן שְׁנַיִם,

"אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים" (שמות כב, ח) – חֲרִי כָּאֵן שְׁלֹשָׁה,"

דְּבַרִּי רַבִּי יֵאשִׁיָּהּ.

רַבִּי יוֹנָתָן אוֹמֵר:

רֵאשׁוֹן תְּחִילָה נֹאמֵר, וְאַיִן דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת,

אָלֵא: "עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְבַר שְׁנֵיהֶם" חֲרִי כָּאֵן אֶחָד,

"אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים" – חֲרִי כָּאֵן שְׁנַיִם,

וְאַיִן בֵּית דִּין שִׁקּוּל מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד, חֲרִי כָּאֵן שְׁלֹשָׁה."

נִימָא בְּדוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת קְמִיפְלָגִי,

דְּמַר סָבַר: 'דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת',

וּמַר סָבַר: 'אֵינִן דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת'!

לֹא,

דְּכוּלִּי עֲלֵמָא 'אֵינִן דּוֹרְשִׁין תְּחִילוֹת'.

אָמַר לָךְ רַבִּי יֵאשִׁיָּהּ: אִם כֵּן, נִימָא קִרְא "וְנִקְרַב בְּעַל הַבַּיִת אֶל הַשּׁוֹפֵט",

מֵאִי "אֶל הָאֱלֹהִים" שְׁמַע מִינָהּ לְמַנְיָנָא.

וְרַבִּי יוֹנָתָן?

לִישָׁנָא דְעֲלֵמָא נֶקֶט,

כְּדָאמְרִי אֵינְשֵׁי: 'מֵאֵן דְּאִית לִיה דִּינָא לִיקְרַב לְגַבִּי דִּינָא'.

וְרַבִּי יֵאשִׁיָּהּ לֵית לִיה בֵּית דִּין נוֹטָה?

וְהִתְנַנֵּא:

"רַבִּי אֶלְעִזָּר בְּנֵי שַׁל רַבִּי יוֹסִי חֲגִלְיָא אוֹמֵר:

מִזָּה תִּלְמוּד לֹאמֵר: "לְנֻטָּת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטָּת" ? (שמות כג, ב)

הַתּוֹרָה אָמְרָה: עֲשֵׂה לָךְ בֵּית דִּין נוֹטָה!"

סָבַר לָהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה, דָּאמַר: שְׁבָעִים.

דִּתְנֵנוּ:

"סִנְהֶדְרִי גְדוּלָּה חֵיתָה שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד,

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁבָעִים,"

אִימַר דְּשִׁמְעֵת לִיה לְרַבִּי יְהוּדָה בְּסִנְהֶדְרִי גְדוּלָּה,

דְּכִתְיָבִי קִרְאִי, בְּשָׁאֵר בֵּי דִינָא מִי שְׁמַעֵת לִיה?!

וְכִי תִימָא:

לֹא שָׁנָא,

וְהִתְנֵנוּ:

"סְמִיכַת זְקָנִים וְעֲרִיפַת עֲגֻלָּה בְּשִׁלְשָׁה,

דְּבַרִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּחִמְשָׁה."

וְאִמְרִינוּ מֵאִי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה?

"וְסִמְכוּ" – שְׁנַיִם,

"זְקָנִי" – שְׁנַיִם

וְאַיִן בֵּית דִּין שִׁקּוּל, מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן עוֹד אֶחָד חֲרִי כָּאֵן חֲמִשָּׁה."

דְּרַבִּי יֵאשִׁיָּהּ עֲדִיפָא מִדְּרַבִּי יְהוּדָה,

דאילו רבי יהודה בסנהדרין גדולה הוא דלית ליה,
הא בשאר בי דינא אית ליה.
ורבי יאשיה בשאר בי דינא נמי לית ליה.

ואלא האי "לנטות" מאי עביד ליה?

מוקים לה, בדיני נפשות, אבל בדיני ממונות לא.

אלא הא דתנן:

"שנים אומרים 'זכאי' ואחד אומר 'חייב' זכאי,
שנים אומרים 'חייב' ואחד אומר 'זכאי' חייב".
נימא דלא כרבי יאשיה?

אפילו תימא רבי יאשיה,
מיתי לה בקל וחומר מדיני נפשות:
ומה דיני נפשות דחמירי, אמר רחמנא: זיל בתר רובא,
דיני ממונות, לא כל שכן?!

תגנו רבנן :

"דיני ממונות בשלשה,

רבי אומר: בחמשה, כדי שיגמר הדין בשלשה".

אטו בתלתא מי לא גמר דינא בתרי?

הכי קאמר: מפני שגמר דין בשלשה,

אלמא קסבר: תלתא כי כתיבי, בגמר דינא כתיבי.

מגדף בה **רבי אבהו** :

אלא מעתה, תהא סנהדרי גדולה צריכה מאה וארבעים ואחד,

כדי שיגמר הדין בשבעים ואחד?!

תהא סנהדרי קטנה צריכה ארבעים וחמשה,

כדי שיגמר הדין בשלשה ועשרים?!

אלא **"אספה לי שבעים אישי"** (במדבר יא, טז)

אמר רחמנא: משעת אסיפה שבעים.

"וישפטו העדה" "והצילו העדה" נמי משעת שפיטת העדה,

הכי נמי **"ונקרב בעל הבית אל האלהים"** (שמות כב, ז),

משעת קריבה שלשה.

אלא היינו טעמא דרבי :

"אשר ירשיען אלהים" (שמות כב, ז ח) - תרי,

נאמר: **"אלהים"** למטה ונאמר **"אלהים"** למעלה (שמות כב, ז ח),

מה למטה שנים, אף למעלה שנים,

ואין בית דין שקול מוסיפין עליהם עוד אחד,

הרי כאן חמשה.

ד,א ורבנן?

"ירשיען" כתיב.